

Chủ tịch Hồ Chí Minh - người thầy của Báo chí cách mạng Việt Nam

TS. VŨ TUẤN HÀ

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: vutuanha.ajc@gmail.com

Nhận ngày 5 tháng 11 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 2 năm 2025.

Tóm tắt: Với vai trò là người sáng lập, định hướng và dẫn dắt nền Báo chí cách mạng, Hồ Chí Minh không chỉ là nhà báo mà còn là người thầy mẫu mực, đã truyền cảm hứng, lý tưởng và những bài học sâu sắc về đạo đức, tinh thần trách nhiệm cho nhiều thế hệ làm báo. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh vai trò của báo chí trong sự nghiệp cách mạng và trong quá trình xây dựng, bảo vệ đất nước. Người không ngừng đấu tranh để báo chí không chỉ là công cụ tuyên truyền mà còn là tiếng nói của nhân dân, là phương tiện để bảo vệ công lý, cổ vũ tinh thần dân tộc và thể hiện ý chí độc lập, tự do của đất nước. Trong cuộc đời hoạt động cách mạng, Người đã viết hơn 2.000 bài báo bằng nhiều ngôn ngữ khác nhau, đó là di sản quý báu của nền Báo chí cách mạng Việt Nam. Từ những bài báo đầu tiên cho đến các tác phẩm báo chí, tư tưởng và phong cách làm báo của Người đã trở thành kim chỉ nam cho các thế hệ nhà báo cách mạng Việt Nam.

Từ khóa: Hồ Chí Minh; báo chí cách mạng; phong cách báo chí.

Abstract: As the founder, guide, and leader of Vietnam's revolutionary journalism, President Ho Chi Minh was not only a journalist but also a model teacher who inspired generations of journalists with his ideals, ethics, and sense of responsibility. He consistently emphasized the role of journalism in the revolutionary cause and nation - building process. Ho Chi Minh firmly believed that journalism should not merely serve as a propaganda tool but also as the voice of the people - a medium to uphold justice, foster national spirit, and express the country's aspiration for independence and freedom. Throughout his revolutionary career, he wrote over 2,000 articles in multiple languages, leaving behind an invaluable legacy for Vietnam's revolutionary journalism. From his earliest writings to his later journalistic works, Ho Chi Minh's ideology and journalistic style have become a guiding light for generations of revolutionary journalists in Vietnam.

Keywords: Ho Chi Minh; revolutionary journalism; journalistic style.

Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là một lãnh tụ chính trị kiệt xuất và một danh nhân văn hóa của nhân loại, mà còn là một nhà báo vĩ đại. Từ những viên gạch đầu tiên mà Người xây dựng cho nền Báo chí cách mạng Việt Nam, báo chí nước ta đã phát triển mạnh mẽ. Trong gần 100 năm qua, Báo chí cách mạng Việt Nam, do Chủ tịch Hồ Chí Minh sáng lập và lãnh đạo, đã luôn đồng hành cùng những chặng đường đấu tranh kiên cường của Đảng và nhân dân ta vì độc lập dân tộc và chủ nghĩa

xã hội. Báo chí đã phản ánh kịp thời diễn biến mọi mặt của đời sống xã hội, tâm tư và nguyện vọng chính đáng của các tầng lớp nhân dân, đồng thời phát hiện và cổ vũ các nhân tố mới, điển hình tiên tiến và những thành tựu của công cuộc đổi mới. Với khoảng 2.000 bài báo bằng nhiều ngôn ngữ khác nhau, trong hơn nửa thế kỷ hoạt động cách mạng, cùng với việc sáng lập, đồng sáng lập nhiều tờ báo nổi tiếng, Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn chỉ nhận mình "là một người có nhiều duyên nợ với

báo chí”. Cái “duyên” và “nợ” đó đã đưa Người trở thành người thầy của Báo chí cách mạng Việt Nam. Những lời căn dặn của Người luôn là kim chỉ nam đúng đắn cho hoạt động báo chí cách mạng Việt Nam, đó là báo chí phải luôn phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân.

1. Hồ Chí Minh - Một nhà báo lớn

Trước khi Nguyễn Tất Thành lên đường sang phương Tây để tìm kiếm chân lý cách mạng, báo chí ở Việt Nam còn rất hạn chế, với chưa đến hai mươi tờ báo được xuất bản và không có tờ báo nào xuất bản hàng ngày. Ban đầu, các tờ báo chữ Việt đều do người Pháp làm giám đốc và chủ nhiệm. Đến đầu thế kỷ XX, mặc dù phần lớn các tờ báo đã chuyển sang đứng tên người Việt Nam, nhưng vẫn chịu sự chỉ đạo và kiểm duyệt chặt chẽ của các sở báo chí trong nước. Nội dung của báo chí thời kỳ thực dân được sử dụng như một công cụ để tuyên truyền và kiểm soát tư tưởng của nhân dân Việt Nam. Báo chí do chính quyền thực dân thành lập nhằm mục đích cai trị và khai thác thuộc địa. Thực dân Pháp đã sử dụng nhiều biện pháp khắc nghiệt nhằm hạn chế quyền tự do ngôn luận của nhân dân ta⁽¹⁾. Trong bối cảnh đó, yêu cầu về tự do báo chí và tự do ngôn luận đã trở thành một nhu cầu cấp thiết của nhân dân Việt Nam.

Trên con đường hoạt động cách mạng, Hồ Chí Minh đã luôn sử dụng báo chí như là một vũ khí sắc bén với mục đích đấu tranh chính trị. Hồ Chí Minh không chỉ là người sáng lập nền báo chí cách mạng Việt Nam mà còn là người đặt nền móng và trực tiếp tham gia vào việc giáo dục, bồi dưỡng và xây dựng đội ngũ cán bộ báo chí. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã sớm nhận thức được vai trò và ảnh hưởng to lớn của báo chí trong cuộc đấu tranh xã hội. Trong quá trình tìm đường giải phóng dân tộc và giành độc lập, tự do cho Tổ quốc, khi tiếp cận các tác phẩm của Lênin, Người đặc biệt tâm đắc với câu nói của vị lãnh tụ lỗi lạc từ đầu thế kỷ XX: “Cái mà chúng ta nhất thiết phải có lúc này là một tờ báo chính trị. Hiện nay, có thể khẳng định không thể có phong trào chính trị nếu không có tờ báo chính trị. Không có tờ báo thì không thể tiến hành hệ thống

cuộc tuyên truyền, cổ động có nguyên tắc và toàn diện...”⁽²⁾.

Với Hồ Chí Minh, hoạt động cách mạng luôn gắn liền với hoạt động báo chí. Trong suốt hơn nửa thế kỷ tham gia đấu tranh cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn coi báo chí là một vũ khí quan trọng để tấn công kẻ thù và là phương tiện hiệu quả để xây dựng phong trào cách mạng. Mặc dù các bài viết của Người đề cập đến nhiều vấn đề lớn của dân tộc và thời đại trên các mặt chính trị, kinh tế, văn hóa, nhưng tất cả đều tập trung vào nhiệm vụ chống thực dân phong kiến, giải phóng, bảo vệ và xây dựng đất nước. Tại Đại hội lần thứ hai của Hội Nhà báo Việt Nam, Hồ Chí Minh đã nhấn mạnh: “Về nội dung viết, mà các cô các chú gọi là ‘đề tài’ thì tất cả những bài Bác viết chỉ có một ‘đề tài’ là: chống thực dân đế quốc, chống phong kiến địa chủ, tuyên truyền độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Duyên nợ của Bác đối với báo chí là như vậy đó”⁽³⁾.

Vì vậy, cuối năm 1917, mặc dù vốn ngôn ngữ chưa đủ để viết báo, nhưng với tinh thần quyết tâm cao, Bác đã tự học tiếng và học làm báo. Từ những mẫu tin, bài viết và tư liệu tản mạn có chủ đề nhỏ, Bác đã viết thành các bài có chủ đề lớn và tập trung.

Ngày 28/6/1919, tại Hội nghị các nước thắng trận trong Chiến tranh Thế giới lần thứ nhất khai mạc tại Versailles, thay mặt những Việt kiều, Bác đã viết và gửi đến hội nghị bản yêu sách 8 điểm đòi quyền lợi cho nhân dân Việt Nam. Bài viết nổi tiếng đầu tiên của Chủ tịch Hồ Chí Minh được đăng trên cơ quan ngôn luận của Đảng Xã hội Pháp mang tên “Quyền các dân tộc”. Trong bài viết này, Người đã đưa ra tám yêu sách thiết thực, yêu cầu Chính phủ Pháp thừa nhận các quyền độc lập, tự do, dân chủ và quyền bình đẳng của dân tộc Việt Nam, bao gồm cả quyền tự do tư tưởng và tự do báo chí.

Năm 1921, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng một số nhà hoạt động cách mạng từ Maroc, Algeria, Tunisia... thành lập Hội Liên hiệp Thuộc địa và sáng lập cơ quan ngôn luận của Hội - tờ Le Paria (Người cùng khổ), với số đầu tiên xuất bản ngày 1/4/1922. Người trở thành trụ cột của tờ báo này.

Ngoài tờ Le Paria, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn

viết cho nhiều tờ báo tiếng Pháp khác. Theo thống kê chưa đầy đủ, Người đã trực tiếp sáng lập và tham gia sáng lập hàng chục tờ báo, bao gồm “Người Cùng Khổ” (1922), “Việt Nam Hồn” (1923), “Quốc tế Nông dân” (1924),...

Sau tờ Le Paria, để giúp các cán bộ cách mạng, các chí sĩ và thanh niên yêu nước nắm bắt tình hình thời sự, tiếp cận lý luận cách mạng và hiểu được chủ trương của cách mạng Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã cùng một số đồng chí sáng lập tờ báo “Thanh niên”. Tờ báo là cơ quan ngôn luận của Thanh niên Cách mạng đồng chí hội, do Người sáng lập và là cây bút chủ chốt. Một số Ủy viên của Tổng bộ Việt Nam Thanh niên Cách mạng đồng chí hội như Lê Hồng Phong, Hồ Tùng Mậu, Lê Duy Diễm cũng tham gia trong Ban biên tập. Báo được thể hiện bằng hai ngôn ngữ Việt và Hán trên khổ giấy 18 x 24, chữ viết bằng bút sắt trên giấy sếp. Số đầu tiên ra ngày 21/6/1925, Báo Thanh niên thường ra 4 trang (một số chỉ có 2 trang) gồm các chuyên mục: xã luận, tin tức, diễn đàn phụ nữ, thanh niên vấn đáp phê bình, trả lời bạn đọc... và tranh vẽ minh họa. Mỗi số báo ra khoảng 100 bản, hầu hết được bí mật gửi về Việt Nam, một số ít gửi cho cơ sở cách mạng ở Thái Lan.

Năm 1941, Chủ tịch Hồ Chí Minh sáng lập tờ Việt Nam Độc Lập. Đến năm 1942, Người chỉ đạo sáng lập Báo Cứu Quốc nhằm tuyên truyền, cổ động và tổ chức nhân dân các tỉnh Cao Bằng, Bắc Kạn, Lạng Sơn vào các đoàn thể cứu quốc của Mặt trận Việt Minh. Sau Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ II (tháng 2 năm 1951), Người chỉ đạo thành lập Báo Nhân dân. Kể từ khi báo Nhân dân ra số đầu tiên (ngày 11 tháng 3 năm 1951), Chủ tịch Hồ Chí Minh đã gắn bó với tờ báo này trong suốt 28 năm, viết hàng trăm bài báo để chỉ đạo và tuyên truyền đường lối cách mạng.

Trong khoảng thời gian từ năm 1954 đến năm 1969, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết hàng trăm bài báo được đăng tải trên các báo và tạp chí trong nước, chủ yếu là Báo Nhân dân, và cả trên các báo quốc tế. Nội dung các bài viết của Người trên Báo Nhân dân tập trung vào các vấn đề kinh tế - xã hội

quan trọng, công tác xây dựng Đảng, tôn vinh những tấm gương người tốt, việc tốt, và cuộc đấu tranh chống lại thực dân Pháp và đế quốc Mỹ.

Sự nghiệp báo chí của Hồ Chí Minh bắt đầu từ bài báo đầu tiên với tiêu đề “nhỏ như bao diêm” đăng trên tờ báo Đòi sống thợ thuyền tại Pháp vào năm 1917. Bài báo cuối cùng của Người là “Thư trả lời Tổng thống Mỹ R.M.Nich-xon” đăng trên Báo Nhân dân ngày 25 tháng 8 năm 1969, mặc dù có tài liệu khác ghi nhận bài cuối cùng là “Nâng cao trách nhiệm chăm sóc và giáo dục thiếu niên nhi đồng” ký tên T.L, đăng trên Báo Nhân dân ngày 1 tháng 6 năm 1969. Tổng cộng, sự nghiệp báo chí của Hồ Chí Minh kéo dài suốt 52 năm.

Bác đã để lại một di sản báo chí lớn với hơn 2.000 bài báo các loại, gần 300 bài thơ, gần 500 trang truyện và ký... thể hiện qua hơn 170 bút danh, viết bằng nhiều thứ tiếng Việt, Anh, Pháp, Nga, Hán... Đây là một di sản vô cùng quý báu cho dân tộc Việt Nam và nhân dân thế giới trên nhiều phương diện: chính trị, văn học, lịch sử, tư tưởng, phong cách báo chí... trong cuộc đấu tranh vì độc lập dân tộc và hạnh phúc của nhân dân. Các tác phẩm báo chí mà Hồ Chí Minh để lại cho chúng ta là một kho tàng đồ sộ, phong phú bao gồm nhiều thể loại, và ở thể loại nào Người cũng là cây bút hàng đầu.

2. Hồ Chí Minh - Người thầy lớn của báo chí nước nhà

Cuộc chiến đấu cách mạng của nhân dân Việt Nam, từ những ngày đầu, đã được xác định là nhằm đánh đổ ách thống trị của chủ nghĩa thực dân đế quốc và chế độ phong kiến, thực hiện giải phóng dân tộc, giành lại độc lập và thống nhất cho Tổ quốc. Cuộc chiến đấu này còn hướng tới mục tiêu cao hơn là đánh đổ mọi hình thức áp bức, bóc lột, thiết lập chế độ cộng hòa dân chủ, xây dựng quyền làm chủ của nhân dân, và tiến lên xây dựng chủ nghĩa xã hội, nhằm tạo dựng cuộc sống mới - bình đẳng, ấm no, tự do, hạnh phúc cho toàn dân.

Để đánh đổ ách thống trị của chủ nghĩa đế quốc Pháp, từ khi Đảng Cộng sản Việt Nam thành lập năm 1930, Đảng và nhân dân Việt Nam đã tiến

hành cuộc chiến đấu suốt 15 năm, dẫn đến thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám và sự ra đời của Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa năm 1945. Sau đó, Việt Nam tiếp tục tiến hành hai cuộc kháng chiến cứu nước kéo dài 30 năm, đạt được thắng lợi hoàn toàn, đưa đất nước đến độc lập, thống nhất và quá độ lên chủ nghĩa xã hội.

Cuộc chiến đấu cách mạng của nhân dân Việt Nam là một cuộc chiến đấu toàn diện, trên tất cả các mặt trận - quân sự, chính trị, kinh tế, văn hóa, ngoại giao - bằng mọi phương pháp và phương tiện, từ vũ trang đến không vũ trang, từ bạo lực đến không bạo lực, sử dụng cả vũ khí thông thường và các loại vũ khí khác, với mục đích cuối cùng là giành chiến thắng. Trong cả hai cuộc kháng chiến cứu nước, Việt Nam không chỉ có mặt trận đấu tranh vũ trang, mà còn có các mặt trận khác như chính trị, tư tưởng, kinh tế, văn hóa, ngoại giao. Trong mỗi mặt trận này lại có những mặt trận cụ thể hơn, và báo chí chính là một mặt trận cụ thể trong mặt trận tư tưởng và văn hóa nói chung.

Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là người sáng lập Báo chí cách mạng Việt Nam mà còn là tác giả của một số lượng lớn các bài báo, đóng góp to lớn vào sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc. Bên cạnh đó, Người còn để lại những lời chỉ dạy sâu sắc về nghề báo và người làm báo.

Đọc những bài báo Người viết trong giai đoạn đầu đến khi vào làng báo và trở thành nhà báo cũng như những lời kêu gọi, truyền đơn, cổ động người dân mua báo Le Paria, chúng ta càng hiểu thêm con đường tiếp cận của Người để trở thành nhà báo chân chính. Sự trăn trở và quan tâm lớn nhất của Người là đoàn kết và giải phóng nhân dân các dân tộc thuộc địa như tuyên ngôn của báo Le Paria rằng “sẵn sàng bước vào cuộc chiến đấu, mục đích của báo chắc chắn sẽ đạt được: đó là giải phóng loài người”⁽⁴⁾. Trước hết và quan trọng nhất trên con đường hình thành tố chất của nhà báo kiệt xuất Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh là tư tưởng và quyết tâm giải phóng dân tộc, giải phóng con người và đi tới giải phóng loài người.

Trong Lời kêu gọi tham gia Hội hợp tác xuất

bản báo Le Paria, ngày 10/02/1922, Nguyễn Ái Quốc nhấn mạnh: “Các bạn ở mẫu quốc, các đồng chí ở thuộc địa, vì lợi ích của công lý, chân lý và tiến bộ, cần phải xóa bỏ khoảng cách giả tạo dường như chia rẽ các đồng chí. Từ Le Paria, là tờ báo đầu tiên nhằm mục đích hoàn thành nhiệm vụ ấy”. Khi cổ động mua báo Le Paria, Nguyễn Ái Quốc và những người làm báo khẳng định mục đích của tờ báo “nhằm dắt dẫn mọi người bị bóc lột thuộc mọi màu da đoàn kết lại dưới lá cờ đỏ búa liềm để trong một phong trào cách mạng quốc tế to lớn quét sạch mọi kẻ bóc lột mà chúng ta là những người cùng khổ... Lao động tất cả các nước, đoàn kết lại!”⁽⁵⁾.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, một nhà báo xứng đáng đứng trong hàng ngũ báo chí cách mạng phải luôn luôn coi ngòi bút là vũ khí sắc bén trong sự nghiệp phò chính, trừ tà. Từ thập niên 20 của thế kỷ XX, các tác phẩm của Nguyễn Ái Quốc đã tố cáo nhiều tội ác của chủ nghĩa thực dân, đế quốc, vạch trần tội ác của bọn xâm lược, là bản án đanh thép đối với chế độ thực dân Pháp, phanh phui tâm địa của chủ nghĩa thực dân cũ. Người cũng vạch ra tội tham lam, những lạm của Toàn quyền Đông Dương và các quan lại cai trị ở Đông Dương. Đó chính là cơ sở để khi nước nhà độc lập, đi vào công cuộc xây dựng xã hội mới, ngòi bút của Chủ tịch Hồ Chí Minh lại tiếp tục phê phán các bệnh lười biếng, phù phiếm, xa xỉ, những lạm, quan liêu, thiếu tinh thần trách nhiệm,... của cán bộ trong chính quyền mới.

Nhà báo cần giữ vững lập trường nghề nghiệp là tính trung thực, tôn trọng sự thật khi sáng tạo các tác phẩm báo chí, bởi vì “có nói sự thực thì việc tuyên truyền của mình mới có nhiều người nghe”. Chủ tịch Hồ Chí Minh viết: “Không biết rõ, hiểu rõ, chớ nói, chớ viết. Khi không có gì cần nói, không có gì cần viết, chớ nói, chớ viết càn”. Viết bài báo cần văn phong giản dị, nội dung thiết thực, dễ hiểu, dễ nhớ. Người nói: “có chùng mực, chớ phóng đại. Có thể nào nói thế ấy”; “viết giản dị thôi và phải đúng sự thật. Không được bịa đặt ra”. Để đảm bảo tính chính xác và trách nhiệm trong báo chí, nhà báo cần kiểm tra kỹ lưỡng thông tin trước

khi công bố. Việc này nhằm tránh các hành vi xuyên tạc, sai lệch, bóp méo sự thật, buộc tội vô căn cứ, bịa đặt thông tin, hoặc phỉ báng. Đồng thời, nhà báo cũng phải tránh sử dụng ngôn từ kích động, gây thù hằn dân tộc hoặc tôn giáo, và không được gây mất đoàn kết nội bộ hay chống lại cơ quan công quyền. Người đòi hỏi nhà báo phải biết giữ danh dự cá nhân và uy tín ngòi bút của mình. Điều này đặt ra cho mỗi nhà báo phải có lập trường, tư tưởng chính trị vững vàng, có đạo đức tốt, bản lĩnh, xung kích, luôn có tinh thần học hỏi không ngừng, thái độ khiêm tốn.

Xuất phát từ quan điểm vì quyền lợi của Tổ quốc và hạnh phúc của nhân dân, ngòi bút Hồ Chí Minh đã để lại những trang báo xúc động về tình thương yêu, tin tưởng, quan tâm tới con người, tới nhân dân. Những tố chất của nhà báo kiệt xuất Hồ Chí Minh là bút sắc, lòng trong, tâm sáng, xuất phát từ một điều sâu thẳm, cốt lõi là chế độ dân chủ cộng hòa, độc lập - tự do - hạnh phúc, những giá trị hiện đại, phổ quát nhưng rất đặc thù Việt Nam.

Hiện đại và truyền thống, dân tộc và nhân loại cả về nội dung và phong cách với một hàm lượng cao về khoa học, cách mạng và nhân văn, phản ánh khát vọng của dân tộc và nhân loại là một nét đặc sắc trong di sản báo chí Hồ Chí Minh. Năm 1941, sau khi thành lập Mặt trận Việt Minh, Nguyễn Ái Quốc quyết định cho xuất bản báo Việt Nam độc lập với mục đích tuyên truyền cho đồng bào biết các việc, biết đoàn kết, đặng đánh Tây, đánh Nhật, làm cho Việt Nam độc lập, bình đẳng, tự do.

Yêu nước, thương dân là bản chất cốt lõi của lãnh tụ Hồ Chí Minh, cũng là bản chất cốt lõi của nhà báo Hồ Chí Minh. Dù viết cho Báo Quốc gia, Báo Vệ quốc quân, Báo Bạn chiến đấu, Báo Quân du kích, Báo Cứu quốc, hoặc báo của trẻ em, rồi sau này là Báo Nhân dân, Báo Quân đội nhân dân,... Người đều lấy yêu nước làm trọng và dặn dò mọi người phải đặt lòng yêu nước, thương dân lên hàng đầu.

Hơn nửa thế kỷ trôi qua, bên cạnh nhiều nhà báo, cơ quan báo chí đã làm tốt vai trò của mình, nhưng bên cạnh đó vẫn còn nhiều điều trăn trở.

Theo lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh, báo chí phục vụ nhân dân, phục vụ chủ nghĩa xã hội, vì vậy nhân dân đang rất cần những người làm báo có bản lĩnh đưa ra ánh sáng những cán bộ suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, tệ chạy chức, chạy quyền, chạy tội, chạy bằng cấp; những cán bộ thiếu tinh thần trách nhiệm với dân, tranh công đổ lỗi, giấu giếm và không dám nhận khuyết điểm. Bút sắc giờ đây không chỉ là chìa vào kẻ thù ngoại xâm, mà là tập trung vào kẻ thù nội xâm, loại giặc trong lòng. Tâm sáng, lòng trong hôm nay là không bị vật chất cám dỗ làm tha hóa, rồi bẻ cong ngòi bút hoặc viết một cách nhạt nhòa, mà phải đứng về phía nhân dân, về phía cái thiện để lên án những kẻ thiếu nhân cách, thiếu tâm, thiếu tầm như trước đây Bác Hồ đã làm. Vì một đất nước phồn vinh, hạnh phúc trong bối cảnh hiện nay, chất lượng tư tưởng, tính cách mạng và hấp dẫn của báo chí, lấy đối tượng độc giả làm thước đo, giữ vị trí, vai trò vô cùng quan trọng. Nhân dân luôn luôn chờ đón những bài báo và ủng hộ các nhà báo có tâm sáng, lòng trong, bút sắc theo tư tưởng, đạo đức, phong cách làm báo của Chủ tịch Hồ Chí Minh./

(1) Khám phá báo chí Việt Nam trước năm 1945, <https://nhandan.vn/kham-pha-bao-chi-viet-nam-truoc-nam-1945-post815467.html>, truy cập lúc 20h ngày 8/12/2024.

(2) Bác Hồ, tấm gương sáng về đạo đức báo chí, <https://hanoimoi.vn/bac-ho-tam-guong-sang-ve-dao-duc-bao-chi-243019.html>, truy cập lúc 20h15 ngày 8/12/2024.

(3) Đề tài và cách viết của Bác Hồ, <https://nhandan.vn/de-tai-va-cach-viet-cua-bac-ho-post504306.html>, truy cập lúc 20h20 ngày 8/12/2024.

(4) Phạm Thị Lại, “Nguyễn Ái Quốc với tờ báo cách mạng đầu tiên Le Paria”, <https://baochinhphu.vn/nguyen-ai-quoc-voi-to-bao-cach-mang-dau-tien-le-paria-102220517084408427.htm>, truy cập lúc 20h ngày 8/10/2024.

(5) TS. Lê Trung Kiên, “Những hoạt động của Nguyễn Ái Quốc đối với báo Le Paria”, <https://tapchicongsan.org.vn/hoc-tap-va-lam-theo-tu-tuong-ao-uc-phong-cach-ho-chi-minh1/-/2018/826436/nhung-hoat-dong-cua-nguyen-ai-quoc-doi-voi-bao-le-paria.aspx#>, truy cập lúc 20h46 phút ngày 8/12/2024.